

Sygn. akt *I ACa 631/19*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: Jacek Nowicki

Sędziowie: Małgorzata Gulczyńska

Ryszard Marchwicki

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2020 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **M. M. (1)**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w P.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 7 marca 2019 r. sygn. akt XII C 317/18

1. oddała apelację;
2. nie obciąża powoda kosztami poniesionymi przez pozwanego w postępowaniu apelacyjnym.

Małgorzata Gulczyńska Jacek Nowicki Ryszard Marchwicki

Sygn. akt I ACa 631/19

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 19 lutego 2018 roku powód M. M. (1) wystąpił przeciwko pozwanemu Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Dyrektora Aresztu Śledczego w P. z żądaniem zapłaty na jego rzecz kwoty 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia za wyrządzone krzywdy, kwoty 30.000 zł tytułem odszkodowania za powstałą szkodę oraz na rzecz fundacji kwoty 5.000 zł.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że od dnia (...) do dnia (...) roku przebywał w Areszcie Śledczym w P.. Zdaniem powoda, cele, w których przebywał nie spełniały wymogów – były nieodpowiedniego metrażu, nie było w nich dostępu do ciepłej wody, łóżka były zniszczone i pozbawione niektórych niezbędnych elementów, okna były nieszczelne, a słabe światło doprowadzało do pogarszania się wzroku. Powód w czasie pobytu w Areszcie Śledczym został zatrudniony nieodpłatnie i prace wykonywał na tych zasadach do momentu opuszczenia aresztu. W czasie pobytu w pozwanym areszcie, u powoda zdiagnozowano złośliwy nowotwór rdzenia kręgowego oraz lewego barku, a pomimo tego powód nadal wykonywał ciężkie prace fizyczne. Powód wskazał, że przed osadzeniem był zdrowym człowiekiem, obecnie

posiada orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności do dnia (...) roku o kodzie(...) i pobiera szereg leków. Zaniedbania ze strony pozwanego, w ocenie powoda, przyczyniły się do powstania choroby, której skutki są nieodwracalne.

Pismem z dnia 11 czerwca 2019 roku powód uzupełnił pozew wskazując, iż domaga się zasądzenia odszkodowania za szkody i zadośćuczynienia za krzywdy powstałe w okresie od (...) roku do (...) roku.

Swoje stanowisko powód sprecyzował w piśmie procesowym z dnia 16 lipca 2018 roku wskazując, iż domaga się zasądzenia odszkodowania za szkody i zadośćuczynienia za krzywdy powstałe w okresie od (...) roku do (...) roku.

W odpowiedzi na pozew z dnia (...) pozwany Skarb Państwa – Areszt Śledczy w P., reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Ponadto pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń objętych pozwem.

Na dalszym etapie postępowania strony podtrzymały dotychczas wyrażone stanowiska. Powód ostatecznie doprecyzował roszczenie w swoich zeznaniach na rozprawie w dniu 4 października 2018 roku, wskazując, iż domaga się zasądzenia na jego rzecz kwoty 30.000 zł tytułem zadośćuczynienia za wyrządzone krzywdy, kwoty 50.000 zł tytułem odszkodowania za powstałą szkodę oraz na rzecz fundacji działającej na rzecz dzieci kwoty 5.000 zł, bez jej dookreślenia. Roszczenie powoda obejmuje okres, kiedy przebywał w Areszcie Śledczym w P., tj. od(...) roku do(...) roku w zakresie żądania zadośćuczynienia i okres od (...)r. do (...) (...) w zakresie żądania odszkodowania.

Wyrokiem z dnia 7 marca 2019r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił powództwo (pkt 1), kosztami sądowymi, od obowiązku uiszczenia których powód został zwolniony, obciążył Skarb Państwa (pkt 2), a także nie obciążył powoda poniesionymi przez pozwanego kosztami zastępstwa procesowego (pkt 3).

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Powód M. M. (1) został przyjęty do Aresztu Śledczego w P. w dniu (...) roku, przebywał tam do dnia (...) roku. Obecnie powód przebywa w Zakładzie Karnym w G. odbywając karę pozbawienia wolności.

Powód przebywał:

- w okresie od dnia 1 do dnia 3 marca 2011 roku w celi nr (...) o powierzchni mieszkalnej (...) m², przeznaczonej dla trzech osób, tj. 3,01 m² na jednego osadzonego;
- w okresie od dnia 3 marca 2011 roku do dnia(...) w celi nr (...) o powierzchni mieszkalnej (...) m² przeznaczonej dla 14 osób, tj. 3,00 m² na jednego osadzonego;
- w okresie od dnia (...) do dnia (...) roku w celi nr (...) o powierzchni mieszkalnej (...) m² przeznaczonej dla 2 osób, tj. 3,10 m² na jednego osadzonego;
- w okresie od dnia (...) roku do (...) roku ponownie w celi nr(...)o powierzchni mieszkalnej (...) m² przeznaczonej dla 14 osób, tj. 3,00 m² na jednego osadzonego;
- w okresie od dnia (...) roku do dnia (...) roku w celi nr (...)o powierzchni mieszkalnej (...) m² przeznaczonej dla 2 osób, tj. 3,00 m² na jednego osadzonego;
- w okresie od dnia(...) roku do dnia (...) roku w celi nr (...) o powierzchni mieszkalnej (...) m² przeznaczonej dla 4 osób, tj. 3,26 m² na jednego osadzonego.

W dniach(...)roku rozpoznawany był wniosek wystosowany przez pracownika Aresztu Śledczego w P. dotyczący zatrudnienia powoda na stanowisku porządkowego. Wniosek rozpoznany został pozytywnie. Powód wyraził zgodę

na zatrudnienia przy pracach porządkowych i pomocniczych na rzecz jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, został także zapoznany z zagrożeniami i ryzykiem zawodowym związanym z wykonywanymi czynnościami na przedmiotowym stanowisku pracy. Powód przeszedł szkolenie wstępne w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy. Zaświadczeniem lekarskim został uznany za zdolnego do wykonywania pracy na stanowisku porządkowego. Prace powód wykonywał w okresie od(...)roku do(...)roku.

Powód zgłaszał źle samopoczucie. Doskwierały mu częste bóle głowy, rwy kręgosłupa w części lędźwiowej oraz szyjnej. Powód zauważył, że chudnie mu lewa ręka.

W (...) roku u powoda rozpoznano guz wewnątrzrdzeniowy oraz guz splotu ramiennego po stronie lewej. Powód otrzymał skierowanie do szpitala celem leczenia poza zakładem. Od dnia (...) roku powód przebywał na oddziale klinicznym neurochirurgii i neurotraumatologii w Szpitalu (...) in. Ś. w P.. Powód otrzymał przerwę w odbywaniu kary od (...) do (...). W dniu(...) roku przeszedł operację usunięcia guza śródrzeniowego. Wojewódzki Zespół (...)orzeczeniem z dnia (...) roku zaliczył powoda do osób niepełnosprawnych o znacznym stopniu z przyczyną niepełnosprawności(...)do dnia (...) roku.

Wobec zgłaszanych przez powoda dolegliwości bólowych, kierowany był na dalsze leczenie oraz poddawany rehabilitacji.

W oparciu o wyżej ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy wskazał, że powództwo jako przedawnione nie zasługiwało na uwzględnienie.

Roszczenie zgłoszone przez powoda dotyczyło szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie władzy publicznej, tj. wykonywania i sposobu wykonywania pracy przez powoda w Areszcie Śledczym, wskutek czego doszło do pogorszenia się stanu zdrowia powoda. Powód oparł swoje roszczenie na przepisie art. 417 § 1 k.c. Zgodnie z brzmieniem tego przepisu, za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Przesłanki odpowiedzialności w świetle tegoż przepisu są następujące:

- 1) szkoda;
- 2) szkoda ta musi być wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej (w sferze imperium);
- 3) istnienie normalnego, adekwatnego związku przyczynowego między działaniem lub zaniechaniem przy wykonywaniu władzy a powstaniem szkody.

Zdaniem Sądu I instancji z uwagi na podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia, zasadnym było ustalenie w pierwszej kolejności, czy dochodzone pozwem roszczenie uległo przedawnieniu.

Przepis art. 442¹ § 1 k.c. stanowi, że roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się albo przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Przepis ten stanowi regulację szczególną w stosunku do ogólnych przepisów dotyczących przedawnienia roszczeń przewidzianych w art. 117–125 k.c., jednakże nie obejmuje on swoją dyspozycją całości materii normowanej przez przepisy ogólne, w związku z czym wyłącza ich zastosowanie jedynie w zakresie określenia długości terminów przedawnienia, momentu, z którym termin przedawnienia roszczeń deliktowych rozpoczyna swój bieg oraz najwcześniejszej chwili upływu terminu przedawnienia niektórych roszczeń. W pozostałym zatem zakresie znajdują zastosowanie uregulowania ogólne. Istota instytucji przedawnienia sprowadza się do tego, że po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, powołując się na upływ czasu. Terminy przedawnienia

zakreślają granice czasowe, w ramach których może zostać wytoczone powództwo, złożony odpowiedni wniosek lub postawiony zarzut. Jeżeli upłynie termin przedawnienia, a wierzyciel wystąpi do sądu z powództwem opartym na przedawnionym roszczeniu, na wniosek pozwanego – dłużnika podnoszącego zarzut przedawnienia, sąd oddali powództwo. Wymaga się, aby okoliczności, na podstawie których poszkodowany mógł się dowiedzieć o szkodzie, były wiarygodne. Natomiast dowiedzenie się przez poszkodowanego o osobie zobowiązanej do naprawienia szkody może nastąpić albo równocześnie z powzięciem wiedzy o istnieniu szkody, albo później, ale nigdy wcześniej. Przedmiotowe w szczególności ma miejsce w chwili, gdy poszkodowany uzyskał wiedzę wystarczająco konkretną, aby z dostateczną dozą prawdopodobieństwa przypisać odpowiedzialność danemu podmiotowi, a wiedza poszkodowanego powinna być na tyle duża, że pozwalałaby na prawidłowe oznaczenie osoby odpowiedzialnej jako pozwanego w sprawie.

Sąd Okręgowy wskazał, że powód nie skonkretyzował kiedy dowiedział się o szkodzie oraz o osobie zobowiązanej do naprawienia szkody. Sąd I instancji uznał, że powód w zakresie żądania zasądzenia zadośćuczynienia związanego z doznana przez powoda krzywdą wynikającą ze znacznego pogorszenia się jego stanu zdrowia najpóźniej dnia (...) roku dowiedział się o ewentualnie doznanej szkodzie i o jej sprawcy. Termin przedawnienia rozpoczął bieg z dniem 28 marca 2012 roku, zatem trzyletni termin przedawnienia upłynął z dniem 27 marca 2015 roku. Odnośnie żądania zasądzenia odszkodowania w wysokości 50.000 zł, powód wiąże to z okresem przerwy w odbywaniu przez niego kary pozbawienia wolności, kiedy nie mógł wykonywać żadnej pracy zarobkowej, co miało miejsce w okresie od(...) do (...) Termin przedawnienia rozpoczął bieg z dniem 20 stycznia 2015 roku, zatem trzyletni termin przedawnienia upłynął z dniem 19 stycznia 2018 r. Pozew został wniesiony przez powoda dopiero w dniu 19 lutego 2018 r. (dzień złożenia pisma w Oddziale Administracji Zakładu Karnego w G.), a więc w momencie przedawnienia wszelkich roszczeń wobec pozwanego. W dniu wniesienia powództwa roszczenia powoda były przedawnione. Mając na uwadze powyższe, uznając, iż wiarygodność dochodzona przez powoda uległa przedawnieniu, Sąd Okręgowy powództwo oddalił, o czym orzekł w punkcie 1 sentencji wyroku.

W punkcie 2 sentencji wyroku, Sąd Okręgowy kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa z uwagi na zwolnienie powoda od obowiązku ich uiszczenia na mocy postanowienia z dnia 25 lipca 2018 roku.

W punkcie 3 sentencji wyroku, Sąd Okręgowy postanowił o nieobciążaniu powoda poniesionymi przez pozwanego kosztami zastępstwa procesowego na podstawie art. 102 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, wnosząc o jego zmianę i uwzględnienie powództwa poprzez zasądzenie na jego rzecz kwoty 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia, kwoty 30.000 zł tytułem odszkodowania oraz zasądzenia kwoty 5.000 zł na rzecz Domu Dziecka w P..

W odpowiedzi na apelację pozwany zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wniósł o oddalenie apelacji powoda i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie jest zasadna.

W ocenie Sądu Odwoławczego Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń w zakresie stanu faktycznego sprawy, a także wszechstronnie rozważył zebrany materiał dowodowy zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny w pełni przychylił się do powyższych ustaleń oraz dokonanej przez Sąd I instancji wykładni przepisów prawa, a w rezultacie podzielił pogląd Sądu Okręgowego, że powództwo podlegało oddaleniu, z uwagi na przedawnienie roszczenia (art. 442¹ § 1 k.c.).

Niezależnie od powyższego i niejako dodatkowo Sąd Apelacyjny wskazuje, że osadzenie związane jest ze swej z istoty z koniecznością poddania się rygorom, które różnią się od podejmowania swobodnych decyzji poza zakładem karnym. Istotne jest także, że powód znalazł się w pozwanym zakładzie na skutek popełnionych przestępstw. Musiał liczyć

się z wynikającymi z powyższego dolegliwościami. W naturalny sposób ochrona dóbr osobistych takiej osoby, ulega ograniczeniu poprzez dolegliwość związaną ze stosowaniem środków przymusu, a w dalszej kolejności związaną z wykonywaniem prawomocnego wyroku. Osoba pozbawiona wolności musi liczyć się z pogorszeniem warunków życia, w tym mieszkaniowych oraz związanych z ogólną egzystencją materialną. W sytuacji ustalenia, że poza subiektywnie odczuwaną dolegliwością zachowanie pozwanego nie stanowi naruszenia dóbr osobistych skazanego należy przyjąć, że nie wykazano koniecznej przesłanki do zastosowania art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.

Z wyżej wymienionych względów Sąd Apelacyjny przyjął, że wszystkie zarzuty powoda były bezzasadne, gdyż wobec przedawnienia roszczenia powództwo należało oddalić, a apelacja na podstawie art. 385 k.p.c. podlegała oddaleniu.

O kosztach Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. zw. z art. 391 § 1 k.p.c. nie obciążając powoda kosztami poniesionymi przez pozwanego w postępowaniu apelacyjnym.

Zgodnie z art. 102 k.p.c. - w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. W art. 102 k.p.c. ustawodawca odwołuje się do pojęcia "wypadków szczególnie uzasadnionych". Takie sformułowanie wprawdzie nie jest klauzulą generalną, jednak opiera się na zwrocie niedookreślonym, który może odsyłać również do argumentów natury aksjologicznej. Regulacja ta znajduje zastosowanie w wyjątkowych sytuacjach, gdy z uwagi na okoliczności konkretnej sprawy, zastosowanie reguł ogólnych k.p.c. dotyczących zwrotu kosztu procesu byłoby nieuzasadnione. Zastosowanie przepisu art. 102 k.p.c. zależy od swobodnej decyzji sądu meriti i związane jest z dyskrejonalną władzą sędziowską (uznaniem sędziowskim). Judykatura jednoznacznie wypowiada się o wąskiej i wyjątkowej możliwości korygowania rozstrzygnięcia o zastosowaniu, bądź braku zastosowania art. 102 k.p.c. w ramach kontroli rozstrzygnięcia sądu (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 października 2012 r., I CZ 66/12, z dnia 9 sierpnia 2012 r., V CZ 26/12, z dnia 23 maja 2012r., III CZ 25/12, z dnia 25 marca 2011 r., IV CZ 136/10).

W rozważanej sprawie Sąd Apelacyjny uznał, że istniały podstawy do zastosowania art. 102 k.p.c. z uwagi na trudną sytuację materialną powoda, która zresztą stanowiła podstawę do zwolnienia go od kosztów sądowych w całości, a nadto mając na uwadze jego zły stan zdrowia, w tym fakt, że jest osobą niepełnosprawną, u której zdiagnozowano nowotwór złośliwy, a także okoliczność, że powód nadal przebywa w zakładzie karnym odbywając karę pozbawienia wolności, co ogranicza jego faktyczne możliwości zarobkowe.

Małgorzata Gulczyńska Jacek Nowicki Ryszard Marchwicki

--	--	--